

Αντιδράσεις σε διάλυμα ισχυρής και ασθενούς βάσης

Σε 2 L νερό διαλύουμε 2,24 L αέριας αμμωνίας μετρημένα σε S.T.P. και προκύπτει διάλυμα Δ_1 όγκου $V_1 = 2$ L.

α. Να βρεθεί το pH του διαλύματος Δ_1 .

Στο Δ_1 προσθέτουμε στερεό μίγμα Ca, Mg, μάζας $m = 0,88$ g, και προκύπτει διάλυμα Δ_2 όγκου 2 L, το οποίο διαφέρει στο pH από το Δ_1 κατά 1 μονάδα.

β. Να βρείτε την σύσταση του μίγματος Ca, Mg, και τον βαθμό ιοντισμού της NH_3 .

Στο Δ_2 προσθέτουμε διάλυμα HCl συγκέντρωσης $C_{\text{HCl}} = \frac{16}{300} \text{ M}$. Μέχρι να γίνουν όλες οι δυνατές αντιδράσεις καταναλώσαμε από το διάλυμα του HCl όγκο V_2 .

Στο διάλυμα Δ_3 (της ανάμιξης του Δ_2 και του διαλύματος του HCl) που προκύπτει, να βρεθεί:

γ. Ο όγκος V_2 του διαλύματος του HCl και το pH.

Σε κάποιες από τις παραπάνω αντιδράσεις που πραγματοποιήθηκαν είχαμε παραγωγή αερίου

δ. Να βρεθεί ο συνολικός όγκος που ελευθερώθηκε μετρημένος σε S.T.P.

Δίνεται για την NH_3 $K_b = 2 \cdot 10^{-5}$ και $K_w = 10^{-14}$, $\text{Ar}(\text{Mg}) = 24$, $\text{Ar}(\text{Ca}) = 40$

Όλα τα διαλύματα είναι υδατικά και βρίσκονται στους 25°C .

Τα δεδομένα επιτρέπουν τις γνωστές προσεγγίσεις.

Λύση

α. Τα 2,24 L αμμωνίας είναι $n_{\text{NH}_3} = \frac{V_{\text{STP}}}{22,4} \Rightarrow$ και η συγκέντρωση της αμμωνίας στο διάλυμα είναι:

$$C_{\text{NH}_3} = \frac{n_{\text{NH}_3}}{V_1} \Rightarrow C_{\text{NH}_3} = 0,05 \text{ M} = C_1$$

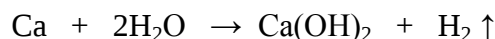
Για τον ιοντισμό της αμμωνίας έχουμε:

	NH_3	+	H_2O	$\rightleftharpoons$	NH_4^+	+	OH^-
αρχικά (M)	C_1						
ιοντ./παρ (M)	$-x$				x		x
ισορ. (M)	$C_1 - x$				x		x

$$\text{Άρα } K_b = \frac{[\text{NH}_4^+][\text{OH}^-]}{[\text{NH}_3]} \Rightarrow K_b = \frac{x^2}{C_1 - x} \Rightarrow K_b = \frac{x^2}{C_1} \Rightarrow x = \sqrt{2 \cdot 10^{-5} \cdot 5 \cdot 10^{-2}} \Rightarrow \mathbf{x = 10^{-3} \text{ M}}$$

Άρα $\text{pOH}_1 = 3$ και $\mathbf{\text{pH}_1 = 11}$.

β. Κατά την προσθήκη Ca και Mg, μόνο το Ca αντιδρά με το H_2O και έχουμε:

n_1 n_1 n_1

Έστω C_2 η συγκέντρωση του Ca και Ca(OH)_2 .

	Ca(OH)_2	$\rightarrow$	Ca^{2+}	+	2OH^-
αρχικά (M)	C_2				
τελ. (M)	—		C_2		$2C_2$

	NH_3	+	H_2O	$\rightleftharpoons$	NH_4^+	+	OH^-
αρχικά (M)	C_1						
ιοντ./παρ (M)	$-x'$				x'		x'
ισορ. (M)	$C_1 - x'$				x'		x'

Αφού το pH κατά μία μονάδα με την προσθήκη βάσης το νέο pH θα είναι $\text{pH}_2 = 12$ και συνεπώς η $[\text{OH}^-] = 10^{-2} \text{ M}$. Η παραπάνω ποσότητα προέρχεται από το Ca(OH)_2 και από την NH_3 της οποίας η ισορροπία έχει μετατοπιστεί προς τα αριστερά λόγω Ε.Κ.Ι. Άρα $[\text{OH}^-] = 2C_2 + x' \approx 2C_2 \Rightarrow 10^{-2} = 2C_2 \Rightarrow \mathbf{C_2 = 5 \cdot 10^{-3} \text{ M}}$.

Για την μάζα του Ca έχουμε: $C_2 = \frac{n_{\text{Ca}}}{V_1} = \frac{m_{\text{Ca}}}{\text{Ar}_{\text{Ca}} V_1} \Rightarrow m_{\text{Ca}} = C_2 \text{Ar}_{\text{Ca}} V_1 \Rightarrow \mathbf{m_{\text{Ca}} = 0,4 \text{ g}}$ και επειδή

$$m_{\text{Ca}} + m_{\text{Mg}} = 0,88 \text{ g} \Rightarrow \mathbf{m_{\text{Mg}} = 0,48 \text{ g}}$$

Ο βαθμός ιοντισμού της NH_3 είναι $\alpha = \frac{x'}{C_1}$ (1) και $K_b = \frac{[\text{NH}_4^+][\text{OH}^-]}{[\text{NH}_3]} \Rightarrow K_b = \frac{x'[\text{OH}^-]}{C_1 - x'} \Rightarrow K_b = \frac{x'[\text{OH}^-]}{C_1} \stackrel{(1)}{\Rightarrow}$

$$K_b = \alpha \cdot [\text{OH}^-] \Rightarrow \alpha = 2 \cdot 10^{-3}$$

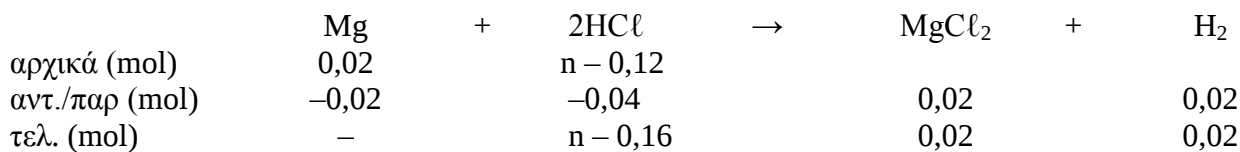
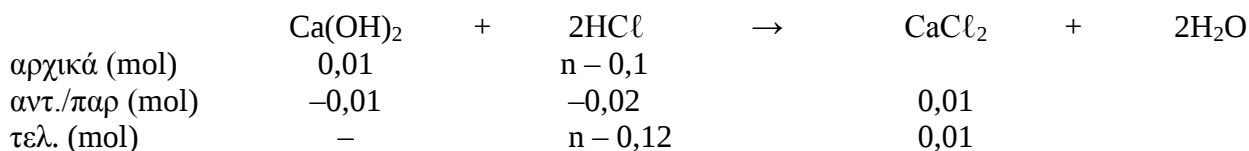
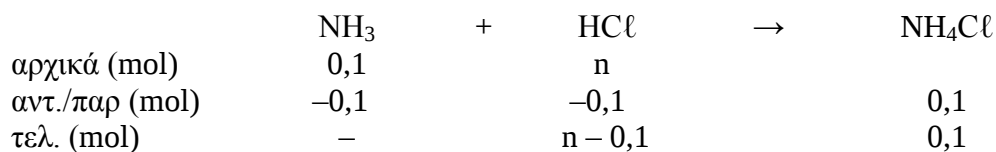
γ. Τα mol των συστατικών του Δ₂ είναι:

$$\text{NH}_3 \quad n_{\text{NH}_3} = 0,1 \text{ mol}$$

$$\text{Ca} \quad n_1 = n_{\text{Ca}} = \frac{0,4}{40} \Rightarrow n_{\text{Ca}} = 0,01 \text{ mol}$$

$$\text{Mg} \quad n_2 = n_{\text{Mg}} = \frac{0,48}{24} \Rightarrow n_{\text{Mg}} = 0,02 \text{ mol}$$

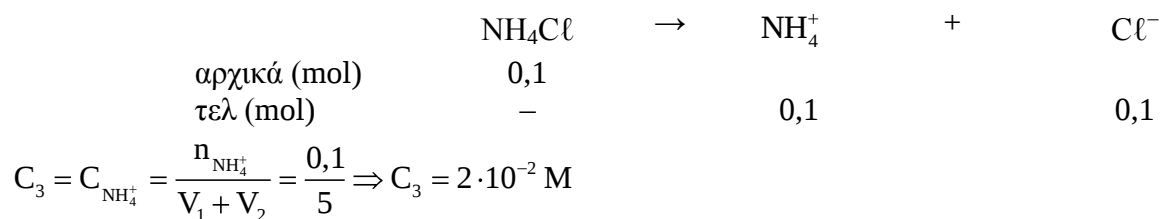
Οι αντιδράσεις που λαμβάνουν χώρα είναι:

Εφόσον το διάλυμα του HCl είναι το απαιτούμενο για όλες τις αντιδράσεις θα πρέπει στο τέλος να έχει εξαντληθεί όλο άρα: $n - 0,16 = 0 \Rightarrow \mathbf{n = 0,16 \text{ mol}}$

Έτσι ο όγκος του διαλύματος HCl που καταναλώθηκε είναι: $C_{\text{HCl}} = \frac{n}{V_2} \Rightarrow V_2 = \frac{n}{C_{\text{HCl}}} = \frac{0,16}{\frac{16}{300}} \Rightarrow \mathbf{V_2 = 3 \text{ L}}$

Από τα συστατικά του Δ₃ (CaCl_2 , MgCl_2 , NH_4Cl) μόνο το NH_4Cl περιέχει ηλεκτρολύτη που αντιδρά με το νερό οπότε έχουμε:

	NH_4^+	+	H_2O	$\rightleftharpoons$	NH_3	+	H_3O^+
αρχικά (M)	C_3						
ιοντ./παρ (M)	$-y$				y		y
ισορ. (M)	$C_3 - y$				y		y

Για την σταθερά έχουμε: $K_{a(\text{NH}_4^+)} = \frac{K_w}{K_{b(\text{NH}_3)}} = \frac{10^{-14}}{2 \cdot 10^{-5}} \Rightarrow K_{a(\text{NH}_4^+)} = \frac{10^{-9}}{2}$ και τελικά:

$$K_{a(\text{NH}_4^+)} = \frac{y^2}{C_3 - y} = \frac{y^2}{C_3} \Rightarrow \frac{10^{-9}}{2} = \frac{y^2}{2 \cdot 10^{-2}} \Rightarrow \mathbf{y = 10^{-5,5} \text{ M}}$$

Άρα $\mathbf{pH_3 = 5,5}$.

δ. Το παραγόμενο αέριο είναι το υδρογόνο και παράγεται από την αντίδραση του Ca 0,01 mol και από την αντίδραση του Mg 0,02 mol, όπως είδαμε παραπάνω.

Άρα $n_{\text{ολ}} = 0,03 \text{ mol}$ και $n_{\text{ολ}} = \frac{V_{\text{STP}}}{22,4} \Rightarrow \mathbf{V_{\text{STP}} = 0,672 \text{ L}}$.